

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Václav Klaus:

Potřebujeme nové konzervativní ideje, nebo stačí návrat k těm starým?

Otázka IVK: Změní německé volby evropskou politiku?

(Petr Robejšek, Jiří Weigl, Hynek Kmoníček, Petr Bystron, Lukáš Novotný, Lukáš Kovanda)

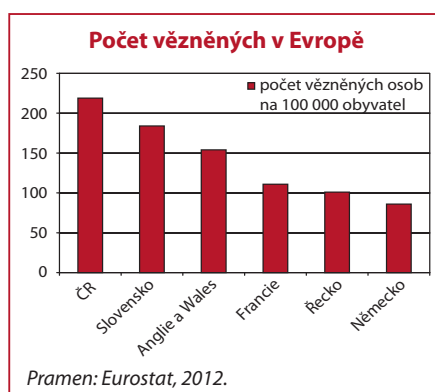
Luboš Motl:

Pátá zpráva IPCC: závan glasnosti do klimatické paniky

Václav Klaus a kol.:

ČR potřebuje radikální změnu

ŘÍJNOVÝ GRAF IVK

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 16. 10. 2013

Potřebujeme nové konzervativní ideje, nebo stačí návrat k těm starým?*

Václav Klaus

Většinu svého života jsem strávil v komunismu, který byl založen na zcela jiných myšlenkách, než jaké zastává britská Konzervativní strana. Tehdy by mne ani nenapadlo, že bych mohl být někdy požádán, abych vystoupil na konferenci, která se zabývá renovací (jak jinak přeložit anglické renewal?) konzervativních myšlenek. Je to pro mne velkou výzvu a motivací.

Postmoderní doba

Před více než dvaceti lety, brzy po pádu komunismu, jsem spoluzaložil politickou stranu, která se hlásila k velmi podobným myšlenkám, na jakých stojí britská Konzervativní strana. Musím dodat, že jsem byl velmi smutný z toho, že byl její název – tato zcela unikátní a velmi cenná „obchodní značka“ – v naší zemi obsazen (a bohužel následně nevyužit) skupinou politicky poněkud problematických a s námi nekooperujících lidí. V té době jsme byli fascinováni rychlým vítězstvím svobody a demokracie v naší části světa, ale od té doby pozoruji v Evropě proces opačný – jejich oslabování a potlačování. Proto mne stav a osud konzervativních názorů a myšlenek tolik trápí.

Letos na jaře jsem se v Londýně zúčastnil pohřbu Margaret Thatcherové a domů jsem se vracel s nedobrymi pocity. Nikoli z chování občanů Velké Británie, které bylo jiné, než nám líčila média, ale z toho, když jsem si na tomto pohřbu povšiml naprosté nepřítomnosti kohokoli významného ze západní Evropy. To naznačuje, že na evropském kontinentu skutečné konzervativní myšlenky a politické postoje už téměř neexistují. Jestli ano, pak jsou skryty v „moderních katakombách“, jak nazývám ne příliš

známé a ne snadno dostupné internetové servery.

Otázkou pro mne je, zda tyto myšlenky ještě dnes existují v zemi, kde byly zrozeny, zda jsou zde brány dostatečně vážně, a zda jsou obhajovány a propagovány se silou, odvahou a rozhodností, jakou si zaslouží. Musím se tázat, zda už předem příliš neustupují v konfrontaci s jim mimořádně nepřátelskou atmosférou současné,

Opravdu potřebujeme obnovu, tedy změnu konzervativních myšlenek? Musíme obnovit, modernizovat, přeformulovat své myšlenky nebo stačí, abychom se k nim „pouze“ vrátili?

více méně socialistické, postdemokratické, postmoderní, politicky korektní, ale bohužel i agresivně nepokorné a mnohými anarchistickými prvky se vyznačující doby. To jsou otázky vážné. Neměly by být podceňovány nebo dokonce odmítány. Doufám, že právě na ně dostanu dnes zde, na konferenci, pozitivní a inspirativní odpovědi.

Návrat ke konzervatismu

Vaše konference již má určitou tradici, ale její název je pro mne přesto poněkud překvapivý. Opravdu potřebujeme obnovu, tedy změnu konzervativních myšlenek? Opravdu se nacházíme v situaci, kdy jsou staré, dobře srozumitelné, v minulosti respektované a přijímané konzervativní myšlenky považovány za zastaralé, nevhodné, vyvrácené a v současném světě v podstatě neaplikovatelné a kdy proto musíme přijít s myšlenkami novými? Nebo se spíše nacházíme v době, kdy jsou konzervativní myšlenky pozapomenuty, kdy jsou námi samotnými nedostatečně obhajovány a propagovány a kdy se díky tomu nacházíme ve světě, který je ovládán myšlenkami nekonzervativními nebo dokonce anti-konzervativními? Musíme obnovit, modernizovat, přeformulovat své myšlenky, nebo stačí, abychom se k nim „pouze“ vrátili? ▶

* Projev na konferenci Conservative Renewal Conference, Windsor, Velká Británie, 14. září 2013. Překlad z anglického originálu.

Moje odpověď na tyto otázky se pravděpodobně dá očekávat: stačí se k nim vrátit. Jsem přesvědčen, že disponujeme dostatečně velkou zásobou konzervativních myšlenek, hodnot, tradic i vzorců chování. Nepotřebujeme vymýšlet nic nového. Skutečnou, tolik potřebnou renesanci zajistí náš pokorný návrat k těmto myšlenkám. Potřebuje to tato země, potřebuje to Evropa, potřebuje to celý Západ.

Nepotřebujeme vymýšlet nic nového. Skutečnou, tolik potřebnou renesanci zajistí náš pokorný návrat ke konzervativním myšlenkám.

Dobře víme a nikdo to asi nebude popírat, že k současnému stavu nedošlo ani nečekaně, ani náhodou. Jeho kořeny jsou v narůstajícím přijímání nekonzervativních myšlenek a ideologií, ke kterému došlo v průběhu celého 20. století. Takové myšlenky existovaly vždycky, ale jejich současná mimořádná síla byla umožněna rozsáhlým oslabením a narušením demokracie, která byla způsobena potlačením dominantní role národního státu v uspořádání lidské společnosti, rostoucí rolí mezinárodních či globálních organizací a institucí, a zejména jejich extrémní variantou – evropským integračním modelem, tak jak se vyvinul v posledním půlstoletí.

K mé velké lítosti narůstající dominance těchto velmi neskromných, vysoce nekonzervativních, evidentně nedemokratických, politicky sice korektních, ale velmi manipulujících ideologií nemůže být ani popřena, ani přehlédnuta. Nejsou nikterak nové. Někteří z nás jsme jejich po-

stupný vzestup a rostoucí vliv vnímali již v komunistické éře, ale tato témata jsme u nás doma otevřeně diskutovat nemohli (a také nás v tu chvíli tolik nezajímala). V zahraničí jsme naše názory prezentovat nemohli. Nebyli bychom za tyto názory chváleni ani našimi, převážně levicovými disidenty, kteří byli na Západě tak obdivováni.

Velmi pozorně jsme však sledovali střety (ale i smutný a nepěkný politický konec) Vaší velké premiérky Margaret Thatcherové. Pozorně jsme studovali ekonomické diskuse mezi monetaristy a keynesiánci (a považovali jsme je za ideologicky a koncepčně velmi podobné našim domácím debatám mezi obhájci tržních a centrálně-plánovacích postojů). V 70. letech jsme nebyli schopni objevit jakési – nám nepochopitelné – kouzlo názorů stoupců tzv. helsinského procesu (a viděli jsme v nich spíše pomoc našim komunistickým vládcům než nám). Netleskali jsme destrukci tradičních konzervativních vzorců chování v 60. letech (nemluvě o absurditě barikád v Paříži v roce 1968, ani o teroristických aktivitách skupin, jakými byly RAF v Německu a Brigate Rosse v Itálii v následujících letech).

Nové hrozby

Tím, že jsme přímo prožili totalitární režim, cítili jsme hrozby skryté v raných ekologických biblích, jakými byly knihy Silent Spring a Limity růstu. Pochopili jsme irrelevantní institucí, jakými jsou OSN (a to nejenom proto, že jsme jasně viděli jejich bezvýznamnost v okamžiku invaze armád zemí Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968). Velmi ostře jsme vnímali ne-

bezpečné pasti, skryté ve snech o možnosti a žádoucnosti konvergence kapitalismu a socialismu, ve stále neukončených plánech na nejrůznější typy „třetích cest“, ve víře v paternalistický stát blahobytu, nazývaný v Evropě německy „die soziale Marktwirtschaft“.

Narušení demokracie bylo způsobeno potlačením role národního státu a rostoucí rolí mezinárodních či globálních organizací.

Po pádu komunismu byli mnozí lidé u nás překvapeni a zklamáni, když viděli, jak jsou tyto myšlenky přítomny a hluboce zakořeněny v nominálně svobodném a střetu idejí otevřeném Západě. Když jsme se to snažili říkat v té době v západní Evropě nahlas, byli jsme považováni za naivní, aprioristické, nadměrně ideologizující, nerealistické, poněkud nevyzrálé, ne-li dětinské nově přichozí z Východu. Mám však obavu, že jsme měli pravdu. Od konce komunismu a studené války je to ještě horší – předchozí pozornost a ostražitost se vytratila. Proto se svět od té doby změnil k horšímu.

Vidím to zejména v těchto aspektech:

- *vítězství human-rightismu* nad konzervativně chápaným systémem občanských práv a nad tradičně definovaným principem občanství je nyní už téměř úplné. Lidé jsou považováni za občany světa, nikoli Velké Británie nebo České republiky. Aniž by si to dostatečně uvědomovali, lidé žijící v Evropě postupně ztrácejí svá občanská práva. Konzervativci a klasičtí liberálové se tomu příliš nebrání;
- *parlamentní (či reprezentativní) demokracie*, tvořící základní stavební kámen jakéhokoli smysluplného demokratického řádu, ztrácí – dnes a denně, jeden EU summit za druhým – v souboji s nejrůznějšími nevolenými nátlakovými skupinami a speciálními zájmy. Evropané více méně rezignovali a přijali to, že jsou v souboji s NGO a NGOismem poraženi;
- *národní stát* více méně kapituloval v obhajobě svých pozic oproti mezinárodním organizacím, v Evropě vůči EU;
- *nová morálka a vzorce chování* nahradily konzervativní, staletí přetrvávající tradice a hodnoty dokonce i v zemích, jako je ta vaše;
- *ekonomická racionalita znovu prohrává s politikou*. Začíná se prosazovat téměř komunistický způsob myšlení: politika smí diktovat ekonomiku. Nyní je to spíše zelená než rudá politika, ale důsledky jsou téměř stejné;

Václav Klaus
& kolektiv IVK

*Nakladatelství **Fragment** nabízí knihu **Václava Klause a kolektivu „Česká republika na rozcestí – čas rozhodnutí“ (2013).***

Tématem knihy je dlouhodobě neuspokojivý vývoj české ekonomiky a jeho hluboké hospodářské, společenské a politické příčiny. Část A zkoumá naši ekonomickou a společensko-politickou realitu. Část B analyzuje hlavní příčiny naší dnešní krize. Část C hledá východiska a formuluje náměty pro adekvátní reakci na dnešní problémy, včetně radikálního doporučení ohledně našeho postavení v EU.

Česká republika na rozcestí

Čas rozhodnutí

instit^{ut}
VÁCLAVA
KLAUSE

FRAGMENT

232 stran, objednávky na www.fragment.cz

– princip předběžné opatrnosti, výchozí teze současného agresivního environmentalismu, nahradil přirozenou opatrnost lidského chování, založenou na zcela spontánní averzi k riziku. Tento princip se stal novým náboženstvím, které blokuje racionální lidské chování a zejména smysluplnou hospodářskou politiku;

– veřejné rozhodování se posunulo daleko od občana (a voliče) a díky tomu výrazně vzrostla úloha mezinárodní byrokracie a tzv. expertů.

Integrace a unifikace

Jak se to všechno mohlo stát? Nebyla to žádná náhlá změna. Tyto nebezpečné ideje a politiky vznikly už dávno a byly po celá desetiletí cíleně šířeny a propagovány. Byly radikálně posíleny v období velké krize 30. let, v éře Vašeho velkého ekonomy Johna Maynarda Keynesa. Byly potvrzeny a posíleny zkušenostmi z druhé světové války a z období poválečné rekonstrukce – již v té chvíli začal dominovat více méně socialistický myšlenkový rámec. Síla těchto idejí měla své výkyvy nahoru a dolů (a jeden z nich byl v okamžiku nedávné finanční a ekonomické krize), ale jedna věc, jeden proces, jedna tendence se ukázala být permanentní – *pohyb směrem ke globálnímu nebo subglobálnímu (což je evropskému) vládnutí a k potlačování jediného účinného garanta demokracie, národního státu.*

Chtěl bych říci velmi důrazně, že za hlavní nástroj (či mechanismus) prosazení těchto idejí a oslabení tradičních konzervativních pozic považuji existující model evropského

integračního procesu a jeho současnou reinkarnaci v Evropské unii (tak jak byla vytvořena Maastrichtskou smlouvou a posílena Lisabonskou smlouvou a všemi navazujícími změnami smluv). To vedlo k tomu, že se integrace změnila v unifikaci; spolupráce suverénních a nezávislých států v celoevropské centralizaci rozhodování; liberalizace a původní otevírání se v harmonizaci, standardizaci, nadměrnou regulaci a v rozsáhlou státní intervenci. Zdravá diverzita se přeměnila v rigidní povinnou uniformitu. Demokratické uspořádání uvnitř jednotlivých zemí bylo vystřídáno byrokratickým rozhodováním v Bruselu. Demokracie se přeměnila v postdemokracii. Nový, krásný svět Aldouxe Huxleyho se stále rychleji přibližuje.

My – všichni dohromady – musíme začít organizovat radikální přeměnu institucionálního uspořádání EU, nebo – individuálně – z EU vystoupit.

ropskou centralizaci rozhodování; liberalizace a původní otevírání se v harmonizaci, standardizaci, nadměrnou regulaci a v rozsáhlou státní intervenci. Zdravá diverzita se přeměnila v rigidní povinnou uniformitu. Demokratické uspořádání uvnitř jednotlivých zemí bylo vystřídáno byrokratickým rozhodováním v Bruselu. Demokracie se přeměnila v postdemokracii. Nový, krásný svět Aldouxe Huxleyho se stále rychleji přibližuje.

Ideje jsou důležité

Tento proces musíme zastavit. Musíme provést zásadní změny a provést radikální diskontinuitu s dosavadním stavem. My – všichni dohromady – musíme začít organizovat radikální přeměnu institucionálního uspořádání EU nebo – individuálně – z EU vystoupit. Žádná třetí cesta neexistuje. Pasivní alternativou je pokračování v přijímání všech velmi nekonzervativních a nedemokratických direktiv, které přicházejí z Bruselu a pokračování v budování

všech možných i nemožných fiskálních, bankovních a politických unii místo toho, abychom se vrátili k demokracii a k národnímu státu. A v neposlední řadě ke starým dobrým konzervativním idejím a hodnotám.

Potřebujeme nový thatcherismus. Jméno bude pravděpodobně odlišné, ale jeho podstata musí být založena na obraně a prosazování myšlenek, které jsme zdědili od našich předchůdců, a zejména od Vašich předchůdců, ve Vaší zemi. Musíme zastavit sociální paternalismus, environmentalismus (a zejména jeho extrémní verzi – alarmismus globálního oteplování) a další politicky korektní „ismy“, které odmítají konzervativní tradice týkající se rodiny a privátního lidského chování vůbec.

**Ideje jsou důležité.
Potřebné ideje máme k dispozici.
Cítíme se povinováni tyto myšlenky
v našem úsilí o jejich vítězství
používat.**

Byli jsme v defenzivě již dlouhou dobu. Nastal čas to změnit. Musíme zahájit sebevědomou a nebojácnou ofenzivu založenou na přesvědčení, že ideje jsou důležité, že potřebné ideje máme k dispozici, a že se cítíme povinováni a silně motivováni tyto myšlenky v našem úsilí o jejich vítězství používat. Jsem si jist, že to britští konzervativci vědí lépe než já.

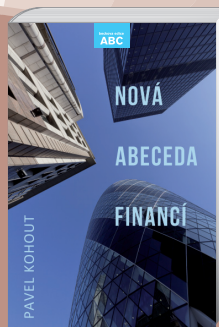
Publikováno na serveru týden.cz
dne 18. září 2013.

Nakladatelství C. H. Beck

PAVEL KOHOUT

Nová abeceda financí

- Netradiční pohled do světa financí
- Bohatí investoři a jejich portfolia
- V čem se učebnice mýlí a proč?

brožované
256 stran
390 Kč
obj. č. ABC10

STANISLAV POLOUČEK A KOL.

Bankovnictví 2. vydání

- Komplexní pohled na oblast bankovnictví
- Nelegální aktivity spojené s bankovnictvím

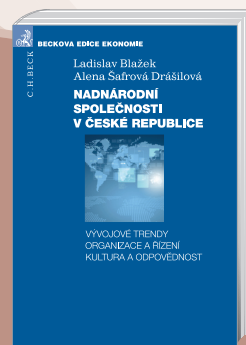

brožované
496 stran
690 Kč
obj. č. EU59

LADISLAV BLAŽEK,
ALENA ŠAFROVÁ DRÁŠILOVÁ

Nadnárodní společnosti v České republice

- Ucelený pohled na nadnárodní společnosti v celosvětovém rámci i v podmínkách ČR
- Jaký je vliv nadnárodních společností?

brožované
240 stran
490 Kč
obj. č. BEK49

Publikace lze výhodně objednat v eShopu Nakladatelství C. H. Beck

<http://eshop.beck.cz>

OTÁZKA IVK

Změní německé volby evropskou politiku?

Petr Robejšek
politolog a ekonom,
Hamburk

Volební výsledek evropskou politiku nezmění. Nedošlo by k tomu, ani kdyby dosavadní koalice mohla dále vládnout, a nedojde k tomu, ani když vznikne velká koalice mezi CDU/CSU a SPD. Toto zjištění však svádí k chybným závěrům. K tomu, abychom se jim vyhnuli, je třeba striktně odlišovat mezi rétorickým a faktickým rozměrem politiky.

Učiníme-li to, tak zjistíme, že deklarované politické záměry jsou jedna věc a jejich důsledky věc jiná. Německá politická třída dosud ve své většině vyznává ideologii (historicky zdůvodněného) bezpodmínečného proevropanství. Samotná špička německé mocenské elity sice dosud používá stejnou idealistickou rétoriku, uskutečňuje však racionálnější politiku.

Podle mého názoru dospěla Angela Merkelová konečně k závěru, že je nevyhnutelné provést restrukturalizaci jihoevropského bankovního sektoru a eurozóny jako celku, ale nechce tyto záměry přiznat. Prosazuje proto úspornou politiku, která prohloubí krizi v jižním křídle eurozóny a vynutí si její přestavbu; buď vystoupení některých států z měnové unie či paralelní platnost eura a národních měn nebo rozdělení eurozóny.

Podstatně výrazněji než německý volební výsledek ovlivní evropskou politiku a také chování německé vlády rychle se zhoršující hospodářská a politická situace ve Francii. V tu chvíli, kdy Francie nebude pro Německo partnerem při záchraně evropských bank a eurozóny jako celku, nýbrž dalším objektem německé záchrané politiky, tak bude německá vláda nucena otevřeně přiznat, že konstrukční chyby měnové unie nelze korigovat a je třeba ji přestavět.

Jiří Weigl
výkonný ředitel IVK

V Evropě obecně již dlouho převládalo přesvědčení, že zářijové německé parlamentní volby jsou tou jedinou a pravou příčinou německé neochoty akceptovat požadované větší německé angažmá ve vytváření transferové unie, jejíž jsou všechny bankovní unie a záchrané valy a fondy předstupněm. Mnozí doufali, že jakmile bude mít kancléřka Merkelová břemeno voleb

z krku, bude k potřebám zadluženého jihu EU vstřícnější a Německo bude znovu spolehlivým motorem a také plátcem evropské integrace.

Domnívám se, že tato očekávání budou zklamána. Němci sice prokázali, že oceňují dosavadní směřování své země tak, jak je symbolizuje kancléřka Merkelová. Evidentně oceňují efekt v jejich případě podhodnocené evropské měny, což se projevuje v rekordním poklesu nezaměstnanosti a přebytku rozpočtu. Radikální odpor proti EU je v Německu zatím okrajový. Při tom všem ale volební výsledky říkají, že voliči současně ocenili opatrnost a zdrženlivost Angely Merkelové ve vztahu k projektům záchranu bankrotujících zemí jižního křídla.

Němci jsou s EU a eurozónou spokojeni tak, jak je. Rozhodně nechtějí na jejich záchranu obětovat další své peníze. Míra solidarity dnešního Německa s ostatní Evropou klesá, nikoliv stoupá. Ukazuje to konec konců mimořádný úspěch vůči EU ne zcela přívětivé CSU v Bavorsku v předcházejících zemských volbách i relativně silný výsledek euroskeptického nováčka celoněmecké politiky Alternativy pro Německo.

Proto neočekávám, že by německé volby přinesly nějaké radikální změny německé pozice vůči problémům eurozóny. Naopak, vláda se silným mandátem může prosazovat německé zájmy v Evropě s daleko větší rozhodností. Skutečná evropská politika se tak bude tvořit daleko více v Berlíně než v Bruselu a měli bychom s tím všichni počítat.

Hynek Kmoníček
ředitel zahraničního
odboru KPR

Odpověď na tuto otázku by vlastně mohla být ano i ne. Poté, co s čtyřicetiprocentní převahou ve volbách zvítězila dosavadní kancléřka Angela Merkel, nelze očekávat, že by se německý postoj k politikám EU změnil ve smyslu opačného gardu jeho dosavadního směřování. Co se však rozhodně změní, bude intenzita německého vlivu na politiku Evropské unie. Ačkoliv Angela Merkel, jejíž popularita v Německu před volbami dosáhla až 70 procent, bude muset vládnout v koalici, zajisté razantněji promluví do aktuálních témat agendy EU.

Lze rozhodně očekávat tlak na další strukturální reformy zemí eurozóny a celé EU, rozpočtovou disciplínu a minimalizaci finanční pomoci zemím eurozóny, které si za svůj aktuální stav mohou i nehospodářnou politikou. A. Merkel již během volební

kampaně vyslala několik signálů směrem k Řecku a bude v nich jistě pokračovat. Vítezstvím CDU-CSU ve volbách potvrdili němečtí voliči, že souhlasí s dosavadním směrem kancléřky vůči evropským politikám, což samozřejmě posílí její pozici. Pokud dopadne pravděpodobný scénář koalice s SPD, bude to další signál toho, že důraz bude kladen na politiky růstu a zvyšování konkurenceschopnosti jak Německa, tak celé EU.

Jaké politiky EU tedy budou pravděpodobně v popředí zájmu budoucí kancléřky? Nemusíme mít křísťalovou kouli na to odhadnout, že to bude další prohlubování hospodářské a měnové unie, bankovní unie spolu se záchranými mechanismy pro země eurozóny nebo další práce na jejím rozšíření, zdokonalení a prohloubení vnitřního trhu a především důraz na politiky růstu a podpory konkurenceschopnosti.

Silnou roli Německa lze také nadále očekávat v obchodní politice, zejména směrem k transatlantické vazbě a dohodám o volném obchodu s asijskými zeměmi. Obchod je motorem růstu německé ekonomiky, která potřebuje další uvolnění jeho bariér. A pokud budeme upřímní, tak to je i v zájmu českých firem, které jsou často subdodavateli těch německých na vzdálených trzích.

Výsledek německých parlamentních voleb zaručuje, že Německo zůstane lídrem Evropské unie a další dění evropské politiky se nejspíš odehraje pod jeho taktovkou. To by ostatně mělo být i v zájmu České republiky, která má obdobné pozice zejména v prorůstových politikách EU.

Petr Bystron
politolog, Mnichov

Angela Merkelová vyhrála volby na celé čáře: od absolutní většiny ji dělí pouhá čtyři křesla. To je historické vítězství. Vždyť zatím jediným kancléřem, kterému se podařilo získat v Bundestagu absolutní většinu, byl Konrad Adenauer v roce 1957.

Heslem Adenauerovy volební kampaně bylo tehdy: „Keine Experimente!“, tedy „žádné experimenty“. Merkelová jako by si z něj vzala příklad. I její volební kampaň byla postavená na tom, že vše zůstane při starém, a to i v nejdůležitější otázce naší dekády – nadcházejícího rozpadu eurozóny.

Jedinou stranou, která prosazuje změnu v politice záchranu krachujících bank a států jižní Evropy na úkor německých daňových poplatníků, je tento rok nově vzniklá

Alternativa pro Německo (AfD). Jenže ta se do Bundestagu na první pokus těsně nedostala.

Němci totiž nadále věří tomu, že se mají dobře, že je v Německu rekordně nízká nezaměstnanost, že jsou stále velmistři v exportu a že teta Merkelová to s tou záchranou eura a Evropy váli doopravdy skvěle. Co na tom, že realita vypadá jinak? Na žebříčku světových exportérů Německo svůj primát za vlády Merkelové nejenže ztratilo, ale propadá se na třetí místo. Nízká míra nezaměstnanosti je vykoupena vysokým počtem překárných pracovních míst. A eurozóna se nezadržitelně šine ke svému kolapsu.

Evropa je jako Titanik, plující vstříc ledové kři. A Merkelová je kapitánkou na Titaniku. A i když důstojníci z AfD mávají rukama a volají na poplach, kapitánka Merkelová se u kormidla spokojeně usmívá: Plnou parou vpřed! Vždyť vše je v nejlepší pořádku – loď jede, hudba hraje, lidé tančí...

Lukáš Novotný
katedra německých
a rakouských studií
FSV UK

Německé volby do spolkového sněmu již jen tím, že se konaly, změnila a ještě změnila politiku v rámci Evropské unie. Ovšem nebude to tak, jak si mnozí komentátoři myslí: že totiž silná Angela Merkelová bude ještě silněji „hýbat“ Evropskou unií. Změna přijde spíše „zevnitř“. Merkelová a její unie CDU/CSU totiž nyní nepovládne se slabou FDP, ale se silným partnerem SPD, který je v rámci struktur evropských institucí, zejména Evropského parlamentu, pevně ukotven. V podobě Martina Schulze, současného předsedy Evropského parlamentu, totiž SPD má jednoho z nejfederalističtějších poslanců EP.

CDU/CSU a SPD se sice v rámci řešení palčivých evropských témat, jako je třeba ekonomická pomoc jihu Evropy či posilování zahraniční a obranné dimenze EU, v podstatě nelíší, ovšem obě strany budou jistě aspirovat na to, aby se v rámci EU prosazovaly i personálně. Postaví-li SPD ministra zahraničních věcí, což bývá v německých koalicích běžné, bude to jistě výrazná persona a lze očekávat konkurenční spory, které známe v rámci české politiky například u dvojice Nečas-Schwarzenberg.

Druhým problémem pro Merkelovou bude CSU, tedy samotný unijní partner. Tato strana je po bavorských volbách značně posilněna a nesdílí pozitivní a vstřícnou politiku svého velkého celoněmeckého partnera CDU. Například požadavkem na zavedení mýtného na německých dálnicích pro německá vozidla, což bylo jedno z ústředních témat CSU v bavorské kampani, není žádným vstřícným krokem zejména smě-

rem k sousedským vztahům a jistě to evokuje i nižší ochotu CSU ke vstřícnosti v rámci problémů EU.

Třetím problémem pro Merkelovou bude jistě i začínající kritičtější duch u části Němců směrem ke kancléřčině evropské politiky. Tyto hlasy zatím nejsou nijak velké a jsou nejsilněji zastoupené u voličů stran „Alternativa pro Německo“ (Alternative für Deutschland) a „Levice“ (Die Linke). Celkem se, jak ukázaly poslední volby do Bundestagu, jedná zatím o asi jen 13 (max. ale až 20) procent voličů, ovšem dá se očekávat, že zejména ve volbách do Evropského parlamentu příští rok bude tento podíl větší, odhaduji ho až na dvojnásobný.

To Merkelovou jistě povede k pragmatismu a vyšší opatrnosti. Může se totiž ukázat, že její přílišná ochota k sanaci jihoevropských ekonomik jí bude stát politické body. Tato úměra v těchto volbách zatím ještě nefungovala, ale dá se očekávat ve volbách dalších.

Lukáš Kovanda
ekonom, Prague Twenty

Nezmění. Lze naopak říci, že evropskou politiku na čas proměnilo období před německými volbami. Tehdy utichly dohady o tom, jak řešit strastiplnou hospodářskou situaci v EU. Utichly debaty o eurodluhopisech, ztišila se přemítání nad bankovní unií. Brusel si zkrátka uvědomil, že tyto debaty nahrávají těm německým politickým subjektům,

nejvýrazněji Alternativě pro Německo, které prosazují radikální reformu evropských struktur, či by dokonce uvítaly sbohem euru. I když se Alternativa do Bundestagu nakonec poměrně těsně nedostala, je zjevné, že Němci donekonečna „tahounem Evropy“ – spíše však plátcem evropského dluhu všeho druhu – být nehodlají.

A i když Angela Merkelová vyhrála po třetí za sebou, a poměrně přesvědčivě, jistě by si dovedla představit i „hezčí“ vítězství. Nemůže totiž pokračovat v dosavadní koalici s FDP, jejíž představitelé v Bundestagu vůbec neusednou. Nejpravděpodobnějším řešením je, že bude vládnout v rámci velké koalice CDU/CSU a SPD. Tuto variantu si přeje i jasná většina Němců. Pokud by nastala, SPD bude tlačit na změkčení úsporných opatření dosavadní koalice. CDU/CSU se sice dušuje, že neustoupí, ale zdá se, že jí nakonec nic jiného nezbude. Částečný ústup Německa od úsporných opatření by byl vzpruhou nejen tamní domácí poptávce, ale zřejmě by zprostředkovaně „nakopl“ i řadu dalších zemí, na Německo obchodně navázaných, včetně České republiky.

Tím vůbec nehájím ústup od úsporných opatření z ekonomického hlediska, jen konstatuji, že to pro Merkelovou a spol. bude nejspíše politická nutnost (jež dokonce může mít krátkodobý pozitivní efekt i na českou ekonomiku). Dlouhodobé evropské ekonomické problémy ale německá velká koalice nevyřeší. V tomto směru se nic zásadního nezmění. Vždyť SPD je v určitém smyslu ještě „proevropštější“ než Merkelová; po jistou dobu SPD dokonce na rozdíl od CDU/CSU hájila myšlenku eurodluhopisů. ■

NABÍZÍME

Margaret Thatcherová
1925–2013

Václav Klaus
Hynek Fajmon
Alexandr Tomský
Charles Moore
Christopher Moncton
Lukáš Petřík

Publikace č. 4/2013

Institut Václava Klause nabízí sborník č. 4/2013 „Margaret Thatcherová, 1925–2013“, do něhož přispěli **Václav Klaus, Hynek Fajmon, Alexandr Tomský, Charles Moore, Christopher Moncton a Lukáš Petřík**. V přílohách jsou úryvky z díla Margaret Thatcherové: projev v Bruggách z 20. září 1988, úryvek z „Roky na Downing Street“ o pádu komunismu a sjednocení Německa a úryvek z „Umění vládnout“ zachycující vzpomínky na Prahu.

126 stran, 100 Kč

objednávky na: www.institutvk.cz, e-mail: cep@cep.in.cz

Pátá zpráva IPCC: závan glasnosti do klimatické paniky

Luboš Motl
fyzik, publicista
a překladatel

Na konci září 2013 vydal Mezivládní panel pro změny klimatu (IPCC) svou pátou zprávu (AR5). Přesněji řečeno, dokumenty uvolnila první pracovní skupina panelu (WG1), zabývající se fyzikální podstatou údajné klimatické hrozby; 27. září vyšlo na světlo 36stránkové shrnutí (jehož téměř konečné znění o měsíc dříve „uniklo“ mezi přátelené novináře a o týden dříve se k němu mohla dostat i veřejnost) a 30. září se objevil úplný, odborný, 2000stránkový materiál. Skupiny WG2 resp. WG3, zabývající se dopady změn klimatu resp. způsobem boje proti klimatické hrozbě, se pochlubí výsledky své práce v březnu resp. dubnu 2014 a v říjnu 2014 bude podle plánu práce všech skupin zkombinována.

Klimatické výhrůžky

Panel byl zřízen v listopadu 1988 na půdě OSN a za přispění dvou podskupin světové organizace, konkrétně Světové meteorologické organizace (WMO) a Panelu OSN pro životní prostředí (UNEP). V tom roce se na Západě panika ohledně globálního oteplování stala skutečně módní; například v červnu 1988 přednesl klimatolog James Hansen emocionálně vypjatou řeč, v níž – jak dnes víme – nejméně trojnásobně přecenil budoucí trend oteplování, před Kongresem USA. Od počátku hrály environmentalistické skupiny a zájmy politiků o zlepšení svého mediálního obrazu a o semknutí voličů pomyslnou hrozbou klíčovou úlohu. Popírání základního dogmatu, že průmyslové emise oxidu uhličitého mění klima nebezpečným způsobem, bylo pro potenciálního člena IPCC stejně nemyslitelné jako odmítání marxismu-leninismu kandidátem KSČ před rokem 1989.

Klimatologie bývala mezi ostatními disciplínami fyzikálních věd spíše popelkou, a to zejména kvůli relativní neurčitosti a nepředvídatelnosti jevů, jimiž se zabývá. Politická objednávka a víze o „záchraně světa“ z ní udělaly disciplínu téměř elitní. Všechny poznatky o klimatologii, a nebylo jich málo, bylo třeba přetransformovat do tvaru slučitelného s tezí, že dominantním vlivem na klima je efekt, který do té doby nehrál v této vědě roli žádnou, konkrétně zesílený skleníkový jev způsobený lidskými emisemi oxidu uhličitého a dalších plynů.

Desítky důležitých přírodních faktorů, které klima pomáhají určovat, bylo buď zcela „zapomenuto“, nebo alespoň bagatelizováno a zamlžováno podobně, jako minulý režim zatemňoval například osvobození Plzně americkou armádou.

Jde zejména o oceánské cykly – jevy El Niño a La Niña, odvíjející se od výchylek teploty a větrů v rovníkové oblasti Tichého oceánu, rozhodující o většině fluktuací teplot mezi dvěma následujícími roky; Pacifická dekadová oscilace a podobné chování Atlantického oceánu vytvářejí trendy oteplování a ochlazování, které si udržují znaménko celá desetiletí. Kromě toho jsou důležité Milankovičovy cykly tj. astronomické fluktuace eliptického tvaru oběžné dráhy Země, naklánění osy a precese otáčení kolem ní; ty rozhodují o střídání dob ledových a meziledových. Erupce velkých sopek mohou prokazatelně zchladit Zemi o téměř stupeň až na několik let. Je ovšem téměř jisté, že vnitřní dlouhodobá dynamika oblačnosti hraje měřitelnou roli stejně jako nepravdivost toku energie ze Slunce a výkyvy v kosmickém záření, změny magnetického pole Země a Slunce, dlouhodobější změny vegetace, ale i rozmanité vlivy člověka odlišné od emisí oxidu uhličitého, například emise sazí nebo změna barvy zemědělských plodin.

Klimatologové považující svou práci pro IPCC za poslání se rozhodli přepsat pravidla oceánů a atmosféry tak, že jediná výchylka teplot, na níž záleží, je výchylka globálního průměru (rozdíl mezi polárními a rovníkovými teplotami je ve skutečnosti pro charakter klimatu na Zemi důležitější než globální průměr) a že tato výchylka je v podstatě výhradně závislá na koncentraci oxidu uhličitého (tyto dva grafy si vůbec podobné nejsou).

Předchozí zprávy

Jediným problémem je, že klima se takto prokazatelně nechová. Aby členové IPCC splnili politickou objednávku a dokázali, že je oxid uhličitý nebezpečný pro klima, nestačilo zapomenout většinu klimatologie, jak jsme ji znali před zrodem IPCC, a naprogramovat klimatické modely, z nichž „plynou“ nebezpečné změny (tvrzení, že správnost takových modelů je třeba ověřit, nebylo povoleno). Bylo třeba se „vypořádat“ i se současnými údaji, které neustále proudí a budou proudit z měření atmosféry a oceánu. A to byl úkol nespílitelný, protože měření počasí na celé planetě nelze „shora“ cenzurovat. Od roku 1988 už uplynulo 25 let, a tudíž je možné tehdejší předpovědi změnit teplot a jejich důsledků na 25

let dopředu srovnat s realitou, kterou dnes známe.

Předchozí čtyři zprávy IPCC vydal v letech 1990, 1995, 2001 a 2007. V průběhu let došlo v klimatologii k jistým legitimním a zajímavým pokrokům, byť většinou skromným, ale také došlo ke změněm obrázků klimatologie vytvořeného podle ideologické předlohy v IPCC. Většinou se od členů IPCC očekávaly stále hysteričtější předpovědi, zatímco pozorované trendy oteplování byly stále nižší. Rok 2007 lze považovat za vrchol klimatického alarmismu. IPCC a Al Gore získali Nobelovu cenu míru za novou zprávu resp. za jeden rok starý propagandistický film.

V roce 2008 došlo k zchlazení, částečně proto, že šlo o chladný rok, ale dramatickou změnu přinesl skandál Climategate v roce 2009. Zveřejněné privátní máily mezi klíčovými vědci z IPCC prokázaly, že se v zákulisi nepřetržitě domlouvali, jak se zbavit pro „společný cíl“ nepohodlných článků i badatelů a jak upravit data ve svých článcích, aby vytvářela „správný dojem“. Hokejový graf teplot za poslední 1-2 milénia je nejznámějším produktem tohoto zmanipulovaného výzkumu; legitimní vědecké práce ukazují, že se změny teplot v 20. století kvalitativně nelišily od těch v předchozích staletích.

Úbytek paniky v páté zprávě

V důsledku tohoto skandálu a několika menších panelů do značné míry vystřídal klíčové badatele, kteří zprávu a její shrnutí sepsali, a to se poněkud promítlo do výsledku. Nejde již o desítku notorických alarmistů, a proto je pro ně „společný cíl“ méně důležitý a jsou ochotnější naslouchat údajům a poznatkům vědců mimo IPCC. Ještě před pěti lety se mohli vědci, kteří dospěli k nepohodlným výsledkům, považovat za odvážné kacíře. Většinu letos vydaných článků o klimatologii musí např. Al Gore považovat za „nepříjemnou pravdu“ a téměř všichni dnes již připouštějí, že neověřené klimatické modely používané v předchozích zprávách nadhodnotily oteplování za posledních 25 let dvou- až čtyřnásobně. Po pravdě řečeno je trend změny průměrné globální teploty za posledních 16,5 roku (měřený pomocí satelitů, například souborem dat RSS AMSU) záporný; o tomto „problému“ si ještě povíme.

To pro „poněkud umírněnější“ vědce, kteří ve výborech IPCC zasedají, znamenalo, že vyvrácení předpovědí klimatických modelů museli nějak vysvětlit. Nová zpráva přiznává, že předchozí modely a předpovědi zanedbávaly přírodní vlivy na klima – vli-

vy, o jejichž klíčové roli hovořili skeptici již desítky let – a také ve srovnání se zprávou z roku 2007 snižuje odhad citlivosti klimatu o třetinu až polovinu. Citlivost klimatu je zvýšení průměrné globální teploty vyvolané (po nastolení rovnováhy) zdvojnásobením koncentrace CO₂, prakticky tedy všemi emisemi přibližně mezi roky 1750 a 2080. Podle nezmanipulované vědecké literatury je tento vliv CO₂ téměř určité mezi 0,5 a 1,7 stupně Celsia (1,2 stupně je obecně a oběma stranami přijímaná hodnota „bez započítání zpětných vazeb“), a proto víceméně zanedbatelný. Podle zprávy z roku 2007 byla střední hodnota 3 °C a velikost nebyla shora omezena.

Podle nově vydané zprávy je střední hodnota blíže 2 °C, tedy k hodnotě, která má stejně daleko od závěrů skeptiků jako od předchozí hodnoty IPCC z roku 2007. Pravděpodobný interval 1,5 až 4,5 °C znamená, že se o půl stupně snížila dolní hranice, zatímco (zcela nerealistická) možnost, že citlivost přesahuje 4 stupně, byla ponechána. Nová zpráva ovšem alespoň tvrdí, že citlivost téměř jistě nepřesahuje 6 stupňů, a tím se distancuje od vědeckofantasticky extrémních výroků o „katastrofě“. Kromě toho vyčísľuje i tzv. dočasnou reakci klimatu na CO₂ tj. citlivost po odpočítání pomalejších zpětných vazeb. Ta je nyní podle IPCC „pravděpodobně“ mezi 1,0 a 2,5 °C, tedy blízko hodnot citlivosti uváděných už roky skeptiky.

Politická objednávka

V nové zprávě došlo k dalším dílčím změnám. Omluvy za chybné pasáže o hokejovém grafu Michaela Manna z předchozích zpráv jsme se sice nedočkali, ale alespoň byly všechny tyto práce a některé další potichu odebrány. Zpráva, ba i její shrnutí, ovšem nabízí stovky podrobných a povětšinou nezáživných, neznepokojivých a nekontroverzních dat ohledně nevýrazných změn v zalednění, zásaditosti oceánů, růstu hladiny moří (růst do roku 2100 má být „nejspíše“ vyšší než zanedbatelný růst o 3 milimetry za rok v nedávných letech). Historická data zahrnují některé zmínky o středověkém klimatickém optimu, kdy bylo alespoň v některých oblastech tepleji než na konci 20. století, ale i o dávnějších změnách klimatu, které doposud alarmističtí klimatologové rádi popírali. Druhá část shrnutí je věnována předpovědím modelů do budoucnosti a řekl bych, že jsou opatrnější než v minulé zprávě a připouštějí nejistotu všech projekcí. Zvláště pokud jde o vlivy na meteorologické jevy nesouvisející s teplotou (například povodně a sucha), zpráva a její shrnutí víceméně připouští neurčitost všech předpovědí.

Agentury také informovaly o téměř komických hádkách politických vyslanců nad rozlitym mlékem, přesněji řečeno nad jistou

překážkou, která se postavila IPCC do cesty. Necelé dva týdny před publikací zprávy se politici dohadovali, jak nejlépe zamaskovat nebo „vysvětlit“ neexistenci jakéhokoli oteplování za posledních 15 let. Německo navrhlo všechny zmínky o zastavení oteplování vymazat s odůvodněním, že je třeba hovořit jen o změnách za století nebo mnoho desetiletí. Maďarsko si jen posteskl, že tak či onak, zastavení oteplování od konce 90. let poslouží jako munice „popíračům“ klimatické hysterie. Belgie navrhla užívat rok 1999 nebo 2000 jako počáteční rok intervalu, protože se volbou chladnějšího počátečního roku alespoň trochu zvýší trend oteplování, byť zůstane blízky nule. A američtí zástupci byli nejotevřenější a navrhli zastavení oteplování přiznat, ale zároveň ho „vysvětlit“ pomocí „vedoucí“ domněnky (spekulace, kterou prakticky bez argumentů předložil Kevin Trenberth), že totiž přidané teplo uteklo někam do hlubin oceánu (kam může utéct i v budoucnosti, ale to už tito zástupci zmínit nechtěli). Pokračující politická manipulace s výzkumem klimatu nemůže být zřejmější.

Navzdory rostoucí neudržitelosti „poslání IPCC“, které je ve stále větším rozporu s vědeckou literaturou, s nově měřenými daty a v podstatě i s většinou strach nevyvolávajících údajů ve zprávě IPCC samotné, však pisatelé nové zprávy IPCC splnili základní objednávku, kvůli které byl panel před 25 lety založen, a tou je připojení podpisů mnoha vědců pod výrok, že klimatickým nebezpečím jsme si přes to všechno jistější než kdykoli předtím. Technicky řečeno, shrnutí zprávy obsahuje tvrzení, že s 95procentní pravděpodobností byly „největším jednotlivým faktorem“ přispívajícím k růstu globální teploty od 50. let emise CO₂.

Analogické výroky ve zprávách z let 1995, 2001 resp. 2007 obsahovaly místo hodnoty 95 čísla 50, 66 resp. 90. Takže jistota apokalypsy se (na papíře) opět zvýšila. S takovým závěrem jsou ovšem nejméně tři potíže: na rozdíl od seriózních vědeckých článků, číslo 95 procent nebylo nijak vypočteno nebo naměřeno, ale „komise moudrých“ si ho vymyslela a odhlasovala; za druhé, i kdyby bylo vypočteno, tak 95procentní jistota „objevu nového jevu“ je v seriózních vědách velmi slabá a fakticky většina podobně „jistých“ objevů se ukáže být fiktivní (zní to paradoxně, ale prosím čtenáře, aby mně uvěřili); za třetí, pravděpodobnost 95 procent nemá žádná apokalypta ani nebezpečný vývoj, ale pouze „první místo v pořadí“ pro CO₂. To je slučitelné s možností, že citlivost klimatu je například jen 0,2 °C a zbylých 0,5 °C od 50. let má na svědomí několik přírodních procesů, z nichž je každý jednotlivě nižší než 0,1 °C.

Emise CO₂ žádné nebezpečí nepředstavují (pro člověka začínají působit potíže až kon-

centrace 25-100krát vyšší než ty současné, zatímco pro rostliny je vyšší koncentrace CO₂ darem, který snižuje nároky na vlhkost a ulehčuje růst) a empirické i teoretické důkazy pro tento závěr jsou neustále silnější. Novou zprávou IPCC – poprvé „méně alarmující než ty předchozí“ – panel snad konečně zahájil konec politické manipulace s klimatologií, a to pomalým a postupným způsobem, který se podobá Gorbačovově perestrojce. Zároveň s tím IPCC samotné ztratilo část vlivu a věrohodnosti v očích veřejnosti a mezi politiky, kteří se již nebojí panel požádat o vysvětlení rozporů. Možná bude potřeba 5 nebo 10 let, než ohrožení industriální civilizace a trhu touto pavědou budeme s jistotou považovat za uzavřenou kapitolu historie.

Přesto si neodpustím optimističtější scénář: dávám alarmistovi rok, maximálně dva, protože zprávy IPCC už dávno nejsou dominantním zdrojem, z nichž lidé a politici čerpají informace a na nichž stavějí své názory o správné reakci na změny klimatu. Například nynější političtí představitelé Kanady a nově zvolení lídři Austrálie hlasům z IPCC nenaslouchají a paniku v těchto zemích udržují jen extrémní skupiny. Je jen škoda, že se centrální orgány „naší“ Evropské unie zařadí mezi ty, které neudržitelnost klimatického strašení pochopí a uznají nejpozději.

Předplatné na rok 2013

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného na druhou polovinu roku je 330 Kč.

Studentské předplatné 165 Kč.

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

predplatne@institutvk.cz

ČR POTŘEBUJE RADIKÁLNÍ ZMĚNU*

Tato kniha přináší argumenty o tom, že dnešní ekonomické a společenské problémy České republiky mají natolik hluboké příčiny, že vybědnout z nich a vrátit zemi na cestu ke stabilitě a prosperitě nelze bez zásadních systémových přeměn, jejichž obrysy jsme nastílnili na předcházejících stránkách.

Upozornili jsme i na to, že – stejně jako tomu bylo v případě transformace provedené po listopadu 1989 – i tato nezbytná změna, nazvějme ji rovněž transformací, vyžaduje uskutečnit v jednom časovém okamžiku „kritickou masu“ reform, protože jedině toto množství může vyvolat kvalitativní změnu chování a jednání nás všech.

Hluboké přeměny

Hledáme-li paralely s transformačním obdobím počátku 90. let, nemůžeme nezmínit zásadní rozdíl – tehdejší unikátní porevoluční společenskou atmosféru, která byla pro uskutečnění zásadních systémových přeměn neobyčejně příznivá. Veřejnost na základě dlouhodobé minulé zkušenosti racionálně i emocionálně odmítla totalitní režim, přála si systémovou změnu (byť spíše intuitivně) a byla kvůli ní ochotna podstoupit jistá rizika i přinést určité oběti. Převládal optimismus a – přes všechny těžkosti a nemalou nejistotu – sebedůvěra a současně s tím i důvěra v nové vedení státu a jeho rozhodnutí.

Veřejnost přestává věřit, že je jakákoli smysluplná změna možná.

Ani z vnějšího hlediska neexistovaly žádné významné překážky, které by změnu blokovaly. SSSR byl – stejně jako celý komunistický blok – v rozkladu a byl nucen akceptovat neodvratné geopolitické změny. Existující model západní demokracie a kapitalismu se většině lidí ve východní Evropě jevil jako zaručený návod k prosperitě a společenské stabilitě. Evropská integrace byla interpretována jako nástroj odstraňování bariér mezi státy, jako cesta k široké všestranné spolupráci evropských států a jako záruka demokracie a prosperity.

Dnes je situace naprosto jiná, pro podporu hlubokých změn daleko horší. Stále větší část naší veřejnosti zažívá na vlastní kůži důsledky dlouhodobého hospodářského poklesu a znovu se zesilujícího zaostávání za světem. Svou nespokojenost s poměry, které u nás nastaly, neskryvá. Společenská atmosféra je proto výrazně pesimistická a negativistická. Stejně rozčarování jako z vývoje ekonomiky nastalo i z fungování politického systému. Přesto neexistuje žádná viditelná shoda na potřebě zásadních změn a už vůbec ne na tom, jak by tyto změny měly vy-

padat. Veřejnost dokonce přestává věřit, že je jakákoli smysluplná změna možná. Přispívá k tomu i to, že je celý dosavadní systém založen na rozsáhlém korumpování elit i širší veřejnosti prostřednictvím státem organizovaného přerozdělování, na v minulosti neznámém rozsahu mediální manipulace a na zneklidňující formě aktivit bezpečnostních složek státu.

Česká republika jako relativně malá země, součást EU a dalších západních struktur, je podle těchto – u nás převažujících – představ povinná imitovat vývoj v západní Evropě a všechny tamější společenské, ekonomické i politické trendy.

Vypadá to tak, že se současným stavem i výše popsanými negativními trendy ve společnosti a v politickém systému se nedá nic dělat, neboť jsou součástí údajného „společenského pokroku“. Česká republika jako relativně malá země, součást EU a dalších západních struktur, je podle těchto – u nás převažujících – představ povinná imitovat vývoj v západní Evropě a všechny tamější společenské, ekonomické i politické trendy. Jákýkoliv pokus o změnu je v tomto vidění chápán jako snaha vyřadit naši zemi z dlouhá desetiletí idealizovaného geopolitického směřování. Alternativou je v této interpretaci pouze něco jako znovuspuštění železné opony, náš příklon k demonizovanému Východu a návrat totality. To jsou samozřejmě představy zcela nesmyslné a jejich autoři mají zlý úmysl. Takové dilema neexistuje. Jejich záměrem je namluvit veřejnosti, aby negativní stránky současného směřování přijímala ze strachu, že alternativou je cosi ještě mnohem horšího.

Nová renesance

Vypadá to, že o změnách nelze ani uvažovat i kvůli charakteru našeho ústavního, právního a institucionálního systému a kvůli jeho evropskému zakotvení. V mnohém je to pravdivý soud. Tato konstelace věcí téměř znemožňuje komukoli získat standardními demokratickými prostředky potřebnou politickou moc k provedení hlubších společenských změn.

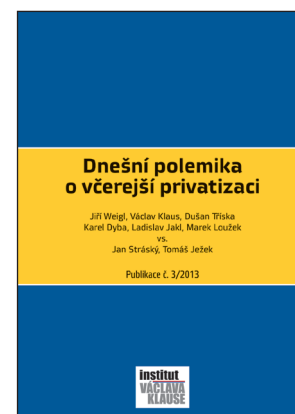
Reálně hrozí, že odpovědi Evropské unie na dnešní krizi bude pokus ještě více než dnes podřídit členské státy rozhodování z jednoho evropského centra. V mnoha ohledech se to již stejně děje. Jsme a trvale budeme nuceni aplikovat politiky a zavádět systémy a mechanismy, které pro nás nejsou výhodné a které nás nutí podřízovat se zájmům silnějších.

Vnitřní obroda EU, která by odpovídala našim představám, námi pravděpodobně prosaditelná není, i když o ni usilovat musíme.

Nebude-li se nám to dařit, nedospěj-li ke stejným závěrům i další země, nebude-li krize tak hluboká, aby bylo všem zcela jasné, že je změna nezbytná, budeme muset EU opustit. Byl by to nutný předpoklad pro start naší nové renesance. Už jen samotné vyslovení této myšlenky znamená porušení politického tabu. Nebojme se o ní mluvit a nezůstaňme stát se založenýma rukama. Toho, co můžeme – a musíme – udělat my sami doma, je více než dost. Co je třeba dělat, to jsme se pokoušeli naznačit v celé této knize.

Vnitřní obroda EU, která by odpovídala našim představám, námi pravděpodobně prosaditelná není, i když o ni usilovat musíme. Nebude-li se nám to dařit, nedospěj-li ke stejným závěrům i další země, nebude-li krize tak hluboká, aby bylo všem zcela jasné, že je změna nezbytná, budeme muset EU opustit. Byl by to nutný předpoklad pro start naší nové renesance.

Tak, jako kdysi Francie označovala zásadní změny pořadovými čísly republik, i naše země dnes potřebuje éru nové republiky. I my jsme se jako poválečná Francie propadli do období neproduktivního politikářství, ekonomického marasmu a úpadku demokracie. I my potřebujeme vytvořit svou „novou“ republiku, která obnoví funkční a odpovědný stát a vrátí nás na cestu prosperity. ■

Institut Václava Klause nabízí sborník „Dnešní polemika o včerejší privatizaci“ (2013), do něhož přispěli Jiří Weigl, Václav Klaus, Dušan Tříška, Karel Dyba, Ladislav Ják, Jan Stráský, Tomáš Ježek a Marek Loužek. Publikace by neměla chybět v knihovně žádného zájemce o českou privatizaci. Slouží nejen jako zdroj informací o příběhu české transformace první poloviny 90. let, ale také o příběhu české společenské diskuse let současných.

92 stran, 100 Kč.

* Závěr knihy Klaus, V. a kol.: *Česká republika na rozcestí – čas rozhodnutí*: Praha, Fragment 2013, s. 228–231. Mezititulky jsou redakční.